Redaktör: Bertel Nygård, tel 7848 284
e-post: bertel.nygard@vasabladet.fi

Vackra och sura

Temat i årets Vööroaalnacko är barn fotograferade av **Erik Hägglund** och **Paul Hägglund**. Det är vackra bilder – svartvita som livet.

Barn blir så gott som alltid vackra på bild. Vi känner bara till ett undantag, Gatuförvaltningen. Det var så länge sen att vi inte ens minns det, men vi har hört historien.

På förstoringen, som hängt på väggen sen dess, ser vi ut som den ultimata surpuppan. Munnen är formad som en hängande mustasch från 70-talet. Blicken kall som en pistolmynning.

Redan då avskydde vi att vara med på bild. Så när vi placerades på den där välkända, vitmålade ministolen i Hägglunds Atelier brast vi ut i helvetisk gråt.

Det fanns bara en sak som kunde lugna oss, en ask Railakarameller. På förstoringen håller vi Railaasken i ett fast grepp och visar med kroppshållningen att den sate som vågar närma sig inte kommer därifrån oskadd.

Lillstolen vi satt på finns i dag i Hägglunds fotomuseum i Kvarnstugan.

BERTEL NYGÅRD
bertel.nygard@vasabladet.fi
tel 7848 284

Nostalgi

I Vööroaalnackon 2012 är ungarna trevliga och prydliga utan Railakarameller. Det är så gulligt så man börjar småfnissa.

Där finns medborgare som vi gått i skola med, och andra som vi känner bara annars.

Gunnar Hård af Segerstad måste vid det här laget vara en av Vasabladets långvarigaste medarbetare. Han sitter på trähästen här intill.

Tror inte vi träffat Gunnar personligen någon gång, men vi har redigerat hans texter tusen gånger.

Han är nog en av de sista som skriver för hand. Det är trevligt.

Men Gunnars farsa **Jan** kommer vi ihåg. Han var djurläkare i Vörå och hade helskägg, vilket var ovanligt på den tiden.

Vi under tio var nog en smula rädda för skägget.

I aalnackon intervjuar **Marita Bagge** både Gunnar Hård och **Tom Grünn**, den senare son till **Kaj Grünn** som var kommunalläkare. Det är underhållande läsning och framkallar nostalgi, en känsla som vi enligt expertisen ska bejaka.

Vööroaalnackon 2012, utgiven av Rökiö biblioteksförening, rekommenderas.

Fysisk musik

Konsumenter av scenframträdanden råkar någon gång ut för fysiska problem. Två timmar med underbar musik på Ritz i torsdags var en sådan gång.

Har bara hunnit bänka oss så får vi sällskap av en fleecejacka i storleksordningen varmluftsballong. Höger armbåge tar i besittning en fjärdedel av vårt territorium.

Tack och hej, armstödet!

Precis när vi är på väg att hitta en uthärdlig kroppsställning ser vi ett fyrtorn landa på bänken framför. Vi snackar nu inte halvlång drasut, vi snackar längre basketspelare.

Han skymmer inte sikten.

Han *är* sikten.

Någonstans där bakom, i den osynliga delen av universum, slår sig **Jorma Kaukonen** och **Barry Mitterhoff** ner. På ena sidan ser vi Kaukonens vänsteraxel och halva gitarrhalsen, på andra sidan Mitterhoffs högeraxel och en tredjedel av mandolinen.

Gunnar Hård, Vbl-medarbetare. FOTO: HÄGGLUND

När Kaukonen svänger ihop ett solo förpassar vi omedelbart skallen en halvmeter till höger. När Mitterhoff spelar förstafiol på mandolinen kastar vi snabbt om och far till vänster.

Så där håller vi på och svingar oss fram och tillbaka som en mink i bur.

Finns det garantier för att man går säker efter konserten?

Det är ju pälsningstider.

Pappersnisse

Outgrundliga äro trendnissarnas vägar – inte minst i mediebranschen.

Till dem hör mångmiljardären **Warren Buffett** från Omaha i Nebraska. Han har talat om papperstidningens död sedan 1991 och skrev 2006 i ett brev riktat till investerare:

– Om satellit-tv, kabel-tv och internet hade funnits före tidningarna skulle tidningen aldrig ha uppfunnits.

Nu är det annat ljud i Buffettskällan.

Han har köpt tidningskoncernen Omaha World Herald, som äger flera dagstidningar och veckomagasin.

Han är upprymd över affären och talar om stabila vinster.

Nå, allt är förstås relativt. Köpesumman 200 miljoner dollar är närmast godispengar för Buffett.

Men tydligen har han trott på papperstidningen hela tiden. Han äger också andra tidningar, bland annat en dryg fjärdedel av jätten Washington Post.

Han har förmodligen inte följt med sin tid. Han är väl bara en gammaldags pappersnisse.

Kom hit så får du lära dig att det är surfplattan som gäller.

Det måste vara sant för det har koncernledningen sagt.

Uppfinningsrikt

Trafikminster **Merja Kyllönen** (VF) var i stan och skulle hämtas av sin chaufför. Han ställde sig mitt på ett övergångsställe och väntade på sin passagerare.

Vasabladets reporter, som tillhör den utrotningshotade spillra av medborgare som tänker rätt, etablerade kontakt med bilföraren och påpekade att denne ställt bilen på övergångsstället.

– Jo, jo, men jag ska hämta ministern.

Det bör vi kunna göra trafikpolitisk affärsidé av. Nästa gång vi kör mot rött och blåljusen går i gång ska vi säga:

– Vi är på väg att hämta ministern, och det är himla bråttom.

– Vilken minister?

– Ministern för polisiära spe-cialrättigheter.

Man får vara uppfinningsrik.

Vi minns en bekant som gasade för mycket på en gata i Helsingfors. Farbror polisen ingrep, men tack och lov råkade föraren ha en höggravid fru i baksätet. Han sa någonting om bullen i ugnen och bråttom, bråttom.

Det blev klartecken direkt.

Men man får inte låta brottsligheten eskalera. Allvarlig varning i dag, livstid i morgon.

Det börjar med en knappnål och slutar med en silverskål.

Inte för vi fattar hur en knappnål kan bli en silverskål, men det är så mycket vi inte begriper.

Ungraren Péter Krasztev leder ett EU-projekt som letar efter nya möjligheter för kulturen i en multietnisk och marknadsekonomisk tid. FOTO: KENNETH MYNTTI

Konstmuseet Museion i Bozen-Bolzano i norra Italien utnyttjar konsten som ett sätt att sprida information om lika folkgruppers villkor. FOTO: KENNETH MYNTTI

De kommersiella företagen är kulturens nya mecenater

Wasa Teater har fart under galoscherna just nu. Många föreställningar går för fulla salonger, teatern håller workshopar och publiken visar sin uppskattning.

Samtidigt krymper det ekonomiska rörelseutrymmet. Regionteatern har som en följd av statens sparprogram 23 000 euro mindre att röra sig med i nästa år och eftersom de bantade anslagen ska frysas fram till år 2015 blir det ännu värre framöver.

Kulturen blir ofta hackkyckkling i sämre tider, helt naturligt med tanke på att den inte anses sortera under de mänskliga grundbehov kommunerna har skyldighet att ombesörja. I politiska sammanhang betraktas kulturen sällan som den samhälleliga friskvård den i praktiken är.

Därför var det en helt berättigad fråga som teaterchef Ann-Louise Bertell blev serverad i en Vegaintervju häromdagen (24.11):

Behöver vi ett nytänkande inom kulturen?

Exakta samma fråga ställs just nu i många delar av världen. Frågan om alternativa finansieringskällor för kulturen var högaktuell också då undertecknad skribent för några veckor sedan besökte Sydtyrolen i norra Italien.

Först – en inramning:

I Östeuropa har kulturen spelat en enormt stort roll som ett medel att odla den nationella identiteten och skapa legitimitet för det nationella beslutsfattandet. Men i takt med marknadsekonomin tagit länderna i besittning, nationsgränserna har bleknat och olika befolkningsgrupper mixas upp med varandra har kulturen och dess finansiering blivit lidande.

Péter Krasztev, ungrare och en av drivkrafterna bakom EU-projektet *Generating Trust by means of culture in a multi-ethnic environment*, säger att det är hög tid för oss att börja fundera på de här frågorna och utgående från det bygga upp nya nätverk, nya finansieringsmodeller för kulturen och – framför allt – få till stånd satsningar på högre kvalitet.

Målet med högre kulturkvalitet är i sin tur viktigt med tanke vem som kommer att finansiera kulturen i framtiden. Där stat eller kommun ofta hittills har bekostat kulturevenemang utan en tanke på publik kommer de nya mecenaterna, de kommersiella företagen alltså, att betydligt noggrannare överväga nytta med och fördelar av ett partnerskap med kulturaktörer.

Tiden då företagen nöjde sig med att få sin logo i broschyren är över, nu ligger helt andra värden i vågskålen. Alltså gäller det för kulturarbetarna framöver att försöka tänka sig in i hur de kan förkovra varumärkens och företagsidentiteters betydelse utan att själva konstutövandet och artisteriet blir en kommersiell produkt.

På motsvarande sätt bjuder kulturen också oanade möjligheter för en utifrån kommande företagare att köpa sig förtroende på lokalplanet i en för honom helt främmande kulturmiljö. Krasztev berättade för de samlade minoritetsjournalisterna om en italiensk Ungernföretagare som fick höra om ett lokalt band som hade blivit bestulna på sina instrument. Företagaren beslöt sig för att göra en god gärning.

Företagaren köpte nya instrument åt bandet och på kuppen skaffade han sig enorm goodwill hos ungdomen i det lokalsamhälle han som italienare tidigare hade haft svårt att tränga in i. Insatsen bidrog inte bara till ökad försäljning, den underlättade också nyrekryteringen av kompetenta arbetstagare.

Under besöket i provinsen Bozen-Bolzano i norra Italien besökte Midasjournalisterna också en biodynamisk vingård som spelar Bachmusik för sina ekfat och projicerar uppförstorade bilder av krypande jäsningsbakterier på väggarna i syfte att få vinet att må bättre. Knappast påverkas jäsningsprocessen av musiken och bilderna, men däremot blir vingårdens kunder en kulturerfarenhet rikare och den vägen påverkas eventuellt också det ekonomiska resultatet i en positiv riktning.

Vad kan då detta nytänkande innebära, rent konkret, för det österbottniska kulturfolket?

Jo, kanske att Wasa Teater börjar sälja ut lite av sin kreativa teaterkonst för att förkovra ett österbottniskt varumärke eller att Novias musikutbildning förslagsvis etablerar partnerskap med österbottniska företag, båda parterna till gagn och nytta.

En kulturarbetare som beger sig ut på detta gungfly bör förstås värna om sin konstnärliga integritet eftersom risken att köparen och betalaren börjar dikterar villkoren ligger hotande nära.

Men frågan är om kulturfolket egentligen har något val. Vill vi slå vakt om kulturens roll som en viktig institution för samhällelig friskvård måste kulturproducenterna förmodligen vara tvungna att anpassa sig till de nya villkor marknadsekonomin ställer.

Péter Krasztev fick idén till sitt EU-projekt genom den konflikt som blossade upp mellan slovaker och ungrare i Slovakien. Han sammanförde två kulturfestivaler som tidigare var helt okända för varandra och i mötet uppstod en gnista som han vill kalla mervärde.

Därför är han och hans medarbetare nu sysselsatta med att bygga upp ett europeiskt nätverk som kan verkställa liknande multikulturella möten i verkligt stor skala. Krasztev, ursprungligen antroprolog verksam i Budapest, visionerar om ett webbaserat nätverk som kan stå för båda marknadsföring och kvalitetskontroll.

Kanske borde vi få i gång ett liknande kulturnätverk i Svenskfinland och via det nätverket skapa spännande kulturmöten med det finska Finland? Ungefär det Wasa Teater gör i liten skala i sin pjäs ”Hemsång”?

Onekligen är det just konfrontationen mellan de evakuerade karelarna och svenskösterbottningarna, kulturkrocken dem emellan jämte försoningen som ger dynamik åt pjäsen.

KENNETH MYNTTI
kenneth.myntti@vasabladet.fi

INKAST

KAJ HEDMAN
kaj.hedman@pp.kpnet.fi

Millenniegömslen

Efter att äntligen ha sett igenom alla Millenniumfilmerna, vilka baserar sig på Stieg Larssons succéböcker, och som på ett fascinerande men också motbjudande sätt illustrerar en ambivalens mellan moralistiskt hämndtänkande och feministisk radikalism, kom jag att titta lite närmare på olika slags spekulativa konspirationsteorier på nätet. Vår tids enigma tycks ju vara en blandning av aggressivt hämndbegär och behov av syndabockar å ena sidan, och en idealistisk humanism med ganska ”globalistiska” aspekter å andra sidan.

Millenniumserien bygger ju i hög grad på att fascinera läsarna och tittarna med hjälp av de mest spekulativa konspirationer. Stieg Larsson må ha varit en sanningssökare med socialt patos, men slutprodukten luktar ganska mycket kommersiell tillfredsställelse av människors behov av förenklande lösningar på komplexa problem.

Sällan ser man också en så grav åtskillnad mellan ”the good guys and the bad guys”. Det finns, som Tim Parks har visat i en artikel i The New York Review of Books, en gammaltestamentlig aspekt av öga för öga och tand för tand i böckerna, och kan man tillägga – i filmerna. Resultatet blir att de flesta människor är onda, utmanade av offer för dem eller av sådana enstaka goda hjältar som Mikael Blomqvist och hans gifta flickvän, vilket blir någonting av en anakronism.

Sällan ser man en så grav åtskillnad mellan ”the good guys and the bad guys” som i Stieg Larssons romaner. ARKIVFOTO

I vilken mån avspeglar de många nazisterna, rasisterna och nationalisterna på nätet den anda av svartvitt, i viss mån regressivt och reaktionärt tänkande som mitt i den postmoderna världens jämlikhetsideal grasserar mer och mer?

En tidskrävande men upplysande surfning på Youtube genererar, med rätt slags sökord och genom att så att säga hoppa vidare från en planka till en annan, en djungel av nazistisk och militaristisk antingen propaganda, beundran eller historiskt intresse.

De många videor med både musik, reportage och filmklipp som läggs upp, avspeglar kanske till en del unga människors sökande efter sanningar och lögner, till en del ett genuint försök till historisk analys, och till en del en dimmig gråzon där man kan ana mörka tankar och krafter.

Det finns alltid – om man undantar särskilt liberala och vänsterradikala perioder – särskilt bland vissa kategorier av män ett intresse för marscher, uniformer, förenklande tal och för konspirationsteorier.

En av de mer spektakulära konspirationsteorierna som grasserar på nätet är den illa underbyggda teorin om att Adolf Hitler och Eva Braun lyckades fly från Berlin och tillbringade ett tjugotal år på en ranch i sydvästra Argentina, nära gränsen till Chile.

Möjligheten till de här spekulationerna kommer från det faktum att identifiering av de kroppsliga kvarlevorna av Hitlers och Brauns uppbrända lik är omstridd. Det var ju marskalk Zjukov som först kom till bunkern, och det man hittade var en ”double” till Hitler, som inte bränts upp, men man ansåg sig inte hitta de förkolnade resterna av Hitler och Eva.

» Det finns alltid, särskilt bland vissa kategorier av män, ett intresse för marscher, uniformer, förenklande tal och för konspirationsteorier.

Eftersom Argentinas president, den halvfascistiske och narcissistiske diktatorn Juan Perón och hans hustru Eva Peron gjorde allt i sin makt för att hjälpa och beskydda från Europa flyende nazister, så ligger Argentinateorin nära till hands.

Problemet är att konspirationsteoretikerna har stora svårigheter med att påvisa att hela den inre kretsen från bunkern, de som överlevde, tvärtemot all psykologisk realism och slutsatser som torde vara uppenbara för den som studerat händelserna i bunkern i april 1945, skulle ha lyckats hålla ihop en påhittad story om att Hitler och Braun tog livet av sig.

Då man tittar på Der Untergang så kan det te sig fantasifullt med alla självmorden och de spektakulära avrättningarna. Men faktum är i alla fall att det är mycket osannolikt att Hitler skulle ha lämnat Berlin medan Magda och Josef Goebbels tog livet av sig själva och sina barn, Martin Bormann dog i ett desperat flyktförsök på gatan, och två höga stabsgeneraler sköt sig själva i huvudet.

På Youtube kan man finna en hel del tyska och finska militärmarscher, samt filmmaterial som belyser det lite ansträngda men utåt sett hjärtliga vapenbrödraskapet mellan Finland och Tyskland. Det fanns många finländare som trots vetskapen om Hitlers förföljelse av judarna och hans järndiktatur helhjärtat stödde naziregimen.

Dessa människor har aldrig blivit ställda till svars, och landet har inte vågat lyfta på mattan för att undersöka de nazisopor som har gömts där. Men det som är ganska klart är att samme Mannerheim som tydligen var beredd att bli något slags symbolisk ledare i en odemokratisk militärregim i Finland på 30-talet, insåg vikten av brödraskap mellan vita och röda för att hålla tillbaka ryssarna. Trots att han inte brytt sig mycket om att förhindra massavrättningarna efter medborgarkriget 1918.

Lika uppenbart är det att han hade behållit sina västsympatier och att han, trots att han talade en flytande tyska, inte hyste särskilt stor sympati för Nazityskland.

Journalfilmerna från Hitlers besök vid Mannerheims 75-årsdag och svarsvisiten där han ansträngt ler åt Hitler, Göring, Himmler, Keitel och de andra grabbarna, som svassar inställsamt omkring honom, ger i varje fall en klar bild av vilken realpolitisk och inre moralisk resning denne i och för sig omstridde man besatt.

Den lille Risto Ryti som svänger sin lilla hatt då han möter och beledsagar det stortyska rikets diktator framstår dock knappast som den i efterhand idealiserade fosterlandshjälte han betraktas som i dag.

Nazisterna och antisemiterna i Europa befinner sig i dag delvis i sina gömslen, men det är inte så svårt att finna dem, som man ibland kan tro då man lyssnar till politiker och företrädare för säkerhetstjänsterna. Problemet är att man inte vet hur farliga de egentligen är.